

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/187/2016
Identifikačné číslo spisu:	8209202722
Dátum vydania rozhodnutia:	26.09.2017
Meno a priezvisko:	JUDr. Janka Cisárová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2017:8209202722.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Cisárovej a sudcov JUDr. Martina Vladíka a JUDr. Jána Šikutu, PhD., v spore žalobcu D., bývajúceho v O., zastúpeného JUDr. Janou Švantnerovou, advokátkou so sídlom v Bardejove, Hviezdoslavova č. 9, proti žalovanej Allianz - Slovenská poisťovňa, a.s., so sídlom v Bratislave, Dostojevského rad č. 4, IČO: 00 151 700, o určenie, že u žalobcu došlo k poistnej udalosti, vedenom na Okresnom súde Bardejov pod sp. zn. 2 C 111/2009, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 9. marca 2016 sp. zn. 13 Co 156/2014, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žalovaná má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bardejov (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 3. apríla 2014 č. k. 2 C 111/2009-219 určil, že úraz, ktorý utrpel žalobca 18. júla 2007 je poistnou udalosťou podľa poistnej zmluvy č. XXX/XXXXXXXX (číslo návrhu poistnej zmluvy č. XXXXXXXXXXXX) z 8. januára 2007. Zároveň rozhodol, že o trovách účastníkov konania a trovách štátu bude rozhodnuté po právoplatnosti rozsudku. Z odôvodnenia vyplýva, že žaloba bola podaná na tom skutkovom základe, že žalobca uzatvoril so žalovanou poistnú zmluvu 8. januára 2007, ktorej predmetom bolo okrem iného aj úrazové poistenie. Dňa 18. júla 2007 žalobca utrpel úraz, pri ktorom si poškodil koleno a musel sa podrobiť viacerým operáciám, pričom liečenie prebiehalo dlhodobo. Z výsledkov dokazovania vyplynulo, že došlo u žalobcu k úrazu ako neočakávanému náhlemu pôsobeniu vonkajších síl, ktorým bolo poistenému nezávisle na jeho vôli spôsobené telesné poškodenie, a to pri preskakovaní jamy dňa 18. júla 2007. Na základe záverov znaleckého posudku P. z odboru chirurgia traumatológia bolo preukázané, že poškodenie zdravia žalobcu bolo v príčinnej súvislosti s úrazom chorobne zmeneného kolena, v žiadnom prípade nebolo len následkom choroby a len v príčinnej súvislosti s chorobou. V súvislosti s ustanovením § 80 písm. c/ O.s.p. uzavrel, že žalobcov naliehavý právny záujem na podaní predmetnej žaloby je daný, možno ňou predísť žalobe na plnenie, je dôvodný predpoklad, že v prípade úspechu dôjde k dobrovoľnému plneniu povinnosti žalovanou bez ďalšieho súdneho sporu.

2. Krajský súd v Prešove na odvolanie žalovanej rozsudkom z 9. marca 2016 sp. zn. 13 Co 156/2014 rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že návrh žalobcu zamietol a žalovanej prisúdil náhradu trov konania. Rozhodol tak po konštatovaní, že platnosť poisťnej zmluvy ako právneho vzťahu počas celého konania namietaná nebola, a ani pri upravenom petite sa právne postavenie žalobcu nezmení, naďalej zostáva účastníkom poisťnej zmluvy ako poistený. Zdôraznil, že žalobcom požadované určenie nie je tým určením, ktoré predpokladá ustanovenie § 80 písm. c/ O.s.p. Podaným (upraveným) návrhom žalobca žiada iba určenie právnej skutočnosti - existencie poisťnej udalosti, čo nie je prípad v zmysle označeného ustanovenia. Na určenie tejto právnej skutočnosti plne postačuje žaloba na plnenie podľa § 80 písm. b/ O.s.p., čo však zo strany žalobcu v tomto konaní požadované nebolo. V takom prípade by súd mal a musel z úradnej povinnosti skúmať ako predbežnú otázku, či úraz, ktorý žalobca utrpel 18. júla 2007, je poisťnou udalosťou v zmysle uzavretej poisťnej zmluvy.

3. Proti tomuto rozsudku krajského súdu podal včas dovolanie žalobca. Navrhol rozsudok odvolacieho súdu zmeniť tak, že dovolací súd potvrdí rozhodnutie súdu prvej inštancie ako vecne správne. Namietal nesprávny právny záver odvolacieho súdu ohľadne významu rozhodnutia vo veci samej a absencii naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení. Za vecne správne označil rozhodnutie súdu prvej inštancie. Uviedol, že naliehavý právny záujem je daný aj vtedy, ak takéto určenie môže predísť žalobe na plnenie, a preto z tohto hľadiska je žaloba na určenie, že úraz je poisťnou udalosťou významným procesným nástrojom preventívnej ochrany práv tým, že umožňuje viesť istotu do neistého právneho vzťahu - poisťovní - poistenie = plnenie.

4. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu uviedla, že iba žaloba na plnenie v zmysle § 80 písm. b/ O.s.p. bola spôsobilým prostriedkom pre konečné usporiadanie právnych vzťahov medzi stranami konania, keďže rozhodovanie o takejto žalobe by v sebe nepochybne zahŕňalo aj posúdenie predbežnej otázky, či daný úraz bol alebo nebol poisťnou udalosťou z ktorej je poisťovateľ povinný plniť poistenému, z ktorého dôvodu navrhla dovolanie zamietnuť.

5. Dňa 1. júla 2016 nadobudol účinnosť zákon č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“). Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“), prístupujúci k rozhodovaniu v tejto veci po 30. júni 2016, postupoval na základe úpravy prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 CSP (podľa ktorého, ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti) už podľa tohto zákona. Keďže dovolanie v tejto veci bolo podané 17. júna 2016, teda ešte pred 1. júlom 2016, podmienky jeho prípustnosti a dôvodnosti bolo nutné posúdiť podľa právneho stavu existujúceho tu v čase podania dovolania, teda podľa príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku rešpektujúc, že podľa § 470 ods. 2 CSP procesné účinky dovolania podaného pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované aj po 30. júni 2016. Nevyhnutnosť takéhoto posudzovania vyplýva tiež zo základných princípov Civilného sporového poriadku, a to princípu spravodlivej ochrany porušených práv a právom chránených záujmov tak, aby bol naplnený princíp právnej istoty, vrátane naplnenia legitímnych očakávaní strán dovolacieho konania, ktoré začalo za účinnosti skoršej úpravy procesného práva (čl. 2 ods. 1 a ods. 2 CSP), a princípu ústavne konformného i eurokonformného výkladu noriem vnútroštátneho práva (čl. 3 ods. 1 CSP).

6. Najvyšší súd ako súd funkčne príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 420 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), skúmal prípustnosť a dôvodnosť dovolania bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) a dospel k záveru, že dovolaniu nie je možné vyhovieť.

7. Podľa právneho stavu účinného do 30. júna 2016 bolo dovolaním možné napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu iba vtedy, pokiaľ to zákon pripúšťal (viď § 236 ods. 1 O.s.p.). Dovolanie proti zmeňujúcemu rozsudku odvolacieho súdu bolo prípustné v zmysle § 238 ods. 1 O.s.p.

8. V súvislosti s dovolaním žalobcu proti zmeňujúcemu výroku rozsudku odvolacieho súdu treba uviesť, že v zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. mohlo byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 ods. 1 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok

nesprávne rozhodnutie vo veci a c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd bol podľa zákona (§ 242 ods. 1 O.s.p. viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi a obligatórne sa zaoberal procesnými vadami uvedenými v § 237 ods. 1 O.s.p. a tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

9. Žalobca v dovolaní existenciu vady v zmysle § 237 ods. 1 O.s.p. nenamietal. Dovolací súd nezistil existenciu žiadneho dôvodu obsiahnutého v taxatívnom výpočte uvedenom pod písmenami a/ až g/ § 237 ods. 1 O.s.p. a ani procesné vady konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p. nevyšli v dovolacom konaní najavo.

10. Žalobca v dovolacom konaní namietol, že zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

11. Súčasťou právneho posúdenia veci bolo v danom prípade posúdenie, či ide o určovaciu žalobu podľa § 80 písm. c/ O.s.p. a v tejto súvislosti, či žalobca má naliehavý právny záujem na žiadanom určení. Podľa ustanovenia § 80 O.s.p. návrhom na začatie konania bolo možné uplatniť, aby sa rozhodlo najmä a/ o osobnom stave (o rozvoze, o neplatnosti manželstva, o určení, či tu manželstvo je alebo nie je, o určení rodičovstva, o osvojení, o spôsobilosti na právne úkony, o vyhlásení za mŕtveho); b/ o splnení povinnosti, ktorá vyplýva zo zákona, z právneho vzťahu alebo z porušenia práva; c/ o určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem.

12. V predchádzajúcej právnej úprave Občianskeho súdneho poriadku určovacou žalobou podľa citovaného ustanovenia § 80 písm. c/ O.s.p., ktorej základným procesným predpokladom úspešnosti je existencia naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení, bola žaloba o určenie práva alebo právneho vzťahu, teda bola na mieste iba tam, kde mal súd deklarovat' existenciu alebo neexistenciu právneho vzťahu alebo práva. Ustálená súdna prax (porovnaj R 76/2005 alebo R 10/2003) za takúto žalobu považovala aj žalobu, predmetom ktorej bolo určenie neplatnosti právneho úkonu. Pôvodná právna úprava zakotvená v Občianskom súdnom poriadku neobsahovala všeobecné ustanovenie, ktoré by expressis verbis upravovalo prípustnosť žalobného návrhu na určenie právnej skutočnosti, nevylučovala však podanie určovacej žaloby neuvedenej v § 80 písm. c/ O.s.p. Určenie existencie právnej skutočnosti (teda nie právneho vzťahu alebo práva) rozhodnutím súdu, prichádzalo do úvahy iba vtedy, ak to zákon pripúšťa. V takom prípade však nešlo o určovaciu žalobu, ale o žalobu inú, v § 80 O.s.p. neuvedenú, pri ktorej netreba preukazovať naliehavý právny záujem na požadovanom určení. Takouto žalobou bola napr. žaloba podľa § 175k ods. 2 O.s.p., žaloba o určenie doby splnenia dlhu podľa § 564 Obč. zákonníka, žaloba o neplatnosť rozviazania pracovného pomeru podľa § 77 Zákonníka práce i žaloba o neplatnosť výpovede z nájmu bytu podľa § 711 ods. 6 Obč. zákonníka, žaloba na určenie neplatnosti uznesenia valného zhromaždenia spoločnosti s ručením obmedzeným podľa § 131 Obch. zákonníka, uznesenia valného zhromaždenia akciovej spoločnosti podľa § 183 Obch. zákonníka a uznesenia členskej schôdze družstva podľa § 242 a § 260 Obch. zákonníka, žaloba na určenie neplatnosti dražby podľa § 21 ods. 2 Zákona o dobrovoľných dražbách. Pri uvedených žalobách opodstatnenosť mohla byť daná, pokiaľ mala oporu v platnom právnom poriadku (z konkrétneho hmotnoprávneho vzťahu vyplýval dôvod prečo je potrebné, aby súd určil právnu skutočnosť ako minulú udalosť).

13. V prejednávanej veci sa však žalobca nedomáhal určenia existencie alebo neexistencie právneho vzťahu alebo práva, ale určenia skutočnosti [že úraz, ktorý utrpel žalobca 18. júla 2007 je poisťnou udalosťou podľa poisťnej zmluvy č. XXX/XXXXXXXX (číslo návrhu poisťnej zmluvy č. XXXXXXXXXXXX) z 8. januára 2007], ktorá by mohla byť právnu skutočnosťou, ak s ňou majú byť spájané právne následky. Určenie existencie právnej skutočnosti, nie právneho vzťahu alebo práva,

rozhodnutím súdu v danom prípade neprichádzalo do úvahy; prípustnosť žaloby na určenie právnej skutočnosti nevyplývala z osobitného predpisu (najmä z hmotného práva). Odvolací súd správne vystihol, že žaloba, ktorou sa žalobca domáhal označeného určenia, nespĺňala predpoklady žaloby na určenie podľa § 80 písm. c/ O.s.p. a že na určenie tejto právnej skutočnosti (poistnej udalosti) plne postačovala žaloba na plnenie podľa § 80 písm. b/ O.s.p., ktorá bola spôsobilým prostriedkom pre konečné usporiadanie právnych vzťahov medzi stranami konania, keďže rozhodovanie o takejto žalobe by v sebe nepochybne zahŕňalo aj posúdenie predbežnej otázky, či daný úraz bol alebo nebol poistnou udalosťou z ktorej je poisťovateľ povinný plniť poistenému. Aj z pohľadu dovolacieho súdu bol odkaz žalobcu na judikát R 24/1995 neaplikovateľný, pretože súd prvej inštancie si tento judikát v súvislosti s prejednávaným prípadom nesprávne vyložil. Preto pokiaľ odvolací súd žalobe vyhovujúci rozsudok súdu prvej inštancie zmenil a žalobu zamietol, je jeho rozsudok vecne správny.

14. Z vyššie uvedených dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že žalobca v dovolaní nepodložene uplatnil dovolací dôvod v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. Vzhľadom na to dovolanie žalobcu zamietol ako neopodstatnené (§ 448 CSP).

15. Žalovaná bola v dovolacom konaní v plnom rozsahu úspešná (§ 255 ods. 1 CSP) a vznikol jej nárok na náhradu trov konania proti žalobcovi. O nároku na náhradu trov rozhodol najvyšší súd podľa ustanovení § 453 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP. O výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia dovolacieho súdu samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 CSP).

16. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.